

Voorzitter

resultaat een voor allen aanvaardbaar compromis. Hendrik Jan Louwes zou de hem oorspronkelijk toegedachte zetel in de Eerste Kamer gaan bekleden totdat hij zijn beginselen en zijn politieke denkbeelden na 1979 zou gaan uitdragen in het Europese Parlement, na de eerste directe verkiezingen voor dat parlement. Zo gaf het niet-gezochte incident nog een extra dimensie aan zijn politieke carrière, die hem tot een sieraad heeft gemaakt van zijn partij en van de familie waaruit hij voortkwam.

Ik spreek de hoop uit dat de goede herinneringen die velen aan hem bewaren en het grote respect dat hem wordt toegedragen, de familieleden tot troost mag zijn bij het dragen van het verlies."

(De aanwezigen nemen enkele ogenblikken stilte in acht.)

Aan de orde is de **verkiezing van de voorzitter der Kamer.**

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Mijnheer de voorzitter! Gelet op de gewijzigde verhoudingen in dit huis heb ik het voorrecht een kandidaat voor het voorzitterschap te mogen voorstellen, te weten de heer Korthals Altes.

Hierbij teken ik het volgende aan. Ook gelet op deze gewijzigde verhoudingen zal de heer Korthals Altes zijn functie als voorzitter uiterlijk 1 oktober 2001 ter beschikking stellen. Het CDA zal dan een kandidaat voordragen, ervan uitgaande dat dit huis alsdan de kandidaat van CDA-huize zal steunen. Dit alles onder voorbehoud van de dan aanwezige politieke verhoudingen.

De heer **Schuyer** (D66): Voorzitter! De D66-fractie vindt het binden van een kandidaat aan een termijn anders dan de reguliere termijn niet goed voor het ambt van het voorzitterschap van deze Kamer. Aan de orde is, wat ons betreft, slechts de keuze van een voorzitter. Wij zullen de stem geven aan de voorgedragen kandidaat.

De heer **Ruers** (SP): Mijnheer de voorzitter! Ik kan mij aansluiten bij de woorden van de vorige spreker, in het bijzonder bij het begin van zijn verhaal. Er is echter meer wat ik op dit moment kort wil toelichten. De

laatste jaren zijn de opvattingen veranderd over de positie van de voorzitter van deze Kamer, net zo goed als over de positie van de voorzitter van de Tweede Kamer. Twee jaar geleden, op 25 februari 1997, heeft mijn voorganger in deze Kamer, de heer De Wit, een debat gevoerd over de positie van en de procedure voor het kiezen van de voorzitter. Korthals halve verwijs ik daarnaar. Wat hij toen naar voren heeft gebracht, onderschrijf ik nog steeds en het stelt mij teleur dat op dit moment bij de huidige voordracht met de uitkomsten van dat debat niets is gedaan. Uit democratisch oogpunt vinden wij het wenselijk dat in een open discussie en mogelijk met een open kandidaatstelling hier in dit huis een voorzitter wordt gekozen. Wat ons betreft gaat het om de kwaliteit. De kwaliteit moet vooropstaan en niet degene die door een of meer fracties als zodanig is voorgedragen. Ik wijs er ook op dat vorig jaar aan de overkant van het Binnenhof in de Tweede Kamer eenzelfde discussie is gevoerd. Er is toen een profielschets naar voren gebracht waarover is gediscussieerd. Toen al kon worden vastgesteld dat de visie op de verkiezing van een voorzitter van hetzij de Tweede hetzij de Eerste Kamer verandert. Wij vinden dit een juiste ontwikkeling en pleiten ervoor dat het ook in deze Kamer zo zal gaan. Op dit moment wil ik dat debat niet voortzetten. Ik teken wel aan dat wij uitgaan van de kwaliteit van de voorzitter; op die basis zullen wij onze stem uitbrengen. Vooral het laatste punt van de voordracht dat wij ons nu moeten binden aan iets dat over twee jaar kan plaatsvinden onder dan bestaande verhoudingen, gaat ons te ver.

De tijdelijke **voorzitter**: Conform het gestelde in artikel 113 van het Reglement van orde zal deze verkiezing schriftelijk plaatsvinden.

Ik benoem tot stemopnemers de heer Baarda (voorzitter), mevrouw Roscam Abbing-Bos, de heer Wöltgens en mevrouw Schoondergang-Horikx.

(Hierna wordt tot schriftelijke stemming overgegaan.)

De heer **Baarda**, voorzitter van het stembureau: Uitgebracht zijn 75 stemmen, waarvan 74 op de heer Korthals Altes en 1 blanco.

De tijdelijke **voorzitter**: Aangezien de heer Korthals Altes de volstrekte meerderheid van stemmen op zich heeft verenigd, is hij verkozen tot voorzitter van de Kamer.

Aan de orde is de **verkiezing van de eerste ondervoorzitter der Kamer.**

De **voorzitter**: Conform artikel 114 van het Reglement van orde dient ook deze verkiezing schriftelijk plaats te vinden.

Voor de functie van eerste ondervoorzitter is kandidaat gesteld de heer P.B. Boorsma.

(Hierna wordt tot schriftelijke stemming overgegaan.)

De heer **Baarda**, voorzitter van het stembureau: Uitgebracht zijn 75 stemmen, waarvan 73 stemmen op de heer Boorsma, 1 op de heer Eversdijk en 1 blanco.

De **voorzitter**: Aangezien de heer Boorsma de volstrekte meerderheid van stemmen op zich heeft verenigd, is hij verkozen tot eerste ondervoorzitter van de Kamer.

Ik dank de stemopnemers voor de verrichte werkzaamheden en wens de heer Boorsma van harte geluk met zijn benoeming tot eerste ondervoorzitter der Kamer.

Ik deel aan de Kamer mede dat volgende week de verkiezing zal plaatsvinden van een tweede ondervoorzitter, nadat daarvoor een kandidaat zal zijn gesteld.

Ik stel aan de Kamer voor, vooralsnog dezelfde commissies in te stellen als tijdens de afgelopen zittingsperiode. Ook daarover kan volgende week nader worden beslist.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Mijnheer de voorzitter! In het overleg van de fractievoorzitters is het voorstel geboren en ook aanvaard om een afzonderlijke JBZ-commissie in te stellen. Hierover heeft communicatie met de griffier plaatsgevonden.

De **voorzitter**: Dit is mij bekend. Voor deze commissie wordt nog een voorzitter gezocht. Volgende week zullen wij hierover een besluit nemen.

Geachte medeleden! Ik ben de Kamer buitengewoon erkentelijk voor

Voorzitter

de wijze waarop zij mij heeft aangewezen tot haar voorzitter. Ik wil u eerlijk zeggen dat ik met deze benoeming zeer verguld ben. Er wordt wel eens getwijfeld aan de mate van representativiteit van de Kamer, gelet op de opkomst bij de verkiezingen van provinciale staten. Wat daarvan ook moge zijn, aan deze verkiezing en aan die van de ondervoorzitter heeft in ieder geval 100% van de leden deelgenomen. Slechts een enkeling heeft zich aan het uitbrengen van een geldige stem onttrokken. Wat dat betreft is de verkiezing representatief.

Dat neemt niet weg dat ik wel enig begrip heb voor opmerkingen die door de voorzitters van de fracties van D66 en de SP, de heren Schuyer en Ruers, zijn gemaakt. Daar staat echter tegenover dat het voor de representativiteit van het voorzitterschap wel iets voor heeft, wanneer een verkiezing geen nek-aan-keelrace is tussen representanten van twee fracties die beide de eer van het voorzitterschap voor zich opeisen. Dat heeft deze keer bepaald wel tot de mogelijkheden behoord, wanneer er niet tot een vergelijk was gekomen, waarover mevrouw Van Leeuwen de Kamer heeft ingelicht. Dit vergelijk komt voor verantwoordelijkheid van de fracties die het overleg hebben gevoerd. Ik begrijp, dat zeg ik aan het adres van de heer Ruers, dat hij de uitkomst daarvan niet voor zijn rekening neemt. Misschien dat daar in de toekomst nog eens over zal moeten worden gesproken. Ik schuif daarmee die verantwoordelijkheid niet af.

Als mevrouw Van Leeuwen zegt dat er een termijn is, dan is die natuurlijk niet buiten mij om totstandgekomen. Die verantwoordelijkheid neem ik dus ook voor mijn rekening. Ik heb dat mede kunnen doen, omdat ik mij zeer wel realiseer dat, ook al kent deze Kamer geen leeftijdsgrens naar boven – naar beneden nog net wel – men toch in het oog moet houden welke leeftijd men heeft bereikt voordat men een functie weer voor een volle periode van vier jaar aanvaardt. In mijn geval heeft dat mijn positie vereenvoudigd.

Ik ben een groot deel van mijn werkzame leven advocaat geweest. Als advocaten hun werk goed verstaan, proberen zij niet alleen procedures te winnen, maar proberen zij ook wel eens te vermijden dat zij procedures verliezen. Dan komt een schikking tot

stand. Mij is altijd gezegd dat een goede schikking deze is, waarvan de partijen op het moment dat zij haar sluiten tandenknarsend van mening zijn dat zij te veel hebben toegegeven – in die fase bevind ik mij misschien wel nu – maar waarmee de partijen na verloop van enige tijd toch vrede hebben. Ik hoop dat ik die situatie zal bereiken.

Rest mij nog om mij te verontschuldigen tegenover het stembureau, dat het deze keer wel bijzonder lastig was om iedere keer een zo lange naam uit te spreken. Ik geef de CDA-fractie in overweging om na te gaan of een volgende kandidaat niet over een zo kort mogelijke naam kan beschikken; wellicht volstaan vijf letters.

Ik wil, omdat ik twee jaar geleden, op 11 maart 1997, al iets heb verklaard omtrent mijn beweegredenen, die niet herhalen. Ik waardeer het buitengewoon dat ik in staat ben gesteld om deze functie voor een overzienbare termijn voort te zetten. Ik hoop dat te doen op een wijze die de Kamer het gevoel zal geven dat ik opkom voor de belangen van de Kamer als geheel, dat ik opkom voor de belangen van de leden, dat ik niet meer opkom voor de ene groep dan voor de andere en dat ik mij daarbij wel zal laten leiden door mijn eigen politieke overtuiging. Dat hoort nu eenmaal bij het werkzaam mogen zijn in een democratisch bestel. Dat zal ik ook doen, maar ik zal naar buiten toe de belangen van deze Kamer, van de leden en als het even kan van het land laten prevaleren boven persoonlijke gevoelens en opvattingen. Die zal ik, met veel genoegen overigens, wel in mijn eigen fractie blijven uitdragen, want dat is het voorrecht van werkzaam te mogen zijn in een democratie.

Mevrouw Van Leeuwen heeft gewezen op gewijzigde politieke verhoudingen. Het is ook het voorrecht van een democratie, dat de politieke verhoudingen zich wijzigen naar het inzicht en de opkomst van de kiezers. Dat hoort erbij en het is een voorrecht in een dergelijke situatie te mogen leven. Dat brengt met zich dat men dan ook aanvaardt dat dat tot gewijzigde verhoudingen kan leiden. Dat is alles beter dan wanneer men in een land zou moeten leven, waarin de verhoudingen zich niet zouden kunnen wijzigen. Met deze woorden wil ik mijn korte toespraak besluiten, met, nogmaals, een hartelijke gelukwens

aan het adres van de eerste ondervoorzitter, met wie ik hartelijk hoop samen te werken, zoals ik dat in de vorige periode heb kunnen doen met de beide ondervoorzitters, die mij toen terzijde hebben gestaan. Ik verheug mij op volgende week, wanneer het trio zal worden vervolmaakt door de aanwijzing van een tweede ondervoorzitter.

(Applaus)

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Schuurman.

De heer **Schuurman** (RPF): Mijnheer de voorzitter! Nu ik de eerste woordvoerder ben nadat u tot voorzitter van de Eerste Kamer bent benoemd, wil ik u eerst van harte met uw benoeming feliciteren. Dat geldt ook voor de heer Boorsma.

Mijnheer de voorzitter! 18 en 19 mei heeft de Eerste Kamer zeer langdurig vergaderd. In de vroege morgen van 19 mei werd een beslissing genomen, waarvan in de loop van de dag duidelijk werd dat het een ingrijpende beslissing was, want wij werden in de loop van die dag geconfronteerd met een kabinetscrisis. Daarop volgde vanzelfsprekend een discussie in de Tweede Kamer, waarbij ook de rol van de Eerste Kamer ter sprake kwam. Ook in het publieke debat hebben wij er allemaal kennis van kunnen nemen dat de Eerste Kamer op de een of andere manier bij de recente kabinetscrisis werd betrokken.

Het leek mij juist om ook als Eerste Kamer naar de rol van de Eerste Kamer in die recente kabinetscrisis te kijken. Daarom vraag ik u verlot om op grond van artikel 139 van het Reglement van orde van de Eerste Kamer van de Staten-Generaal de minister-president te interpellieren over de rol van de Eerste Kamer in de recente kabinetscrisis. Indien de Kamer mij daartoe verlot geeft, zal ik nog hedenmiddag u de vragen die ik aan de minister-president wil stellen, doen toekomen.

De tijdelijke **voorzitter**: Ik deel de Kamer mee, dat wij in het College van senioren hebben nagegaan of het mogelijk is om aan het verzoek van de heer Schuurman in die zin te voldoen dat de interpellatie nog vandaag zou kunnen plaatsvinden. Dat bleek niet het geval. Als de

Voorzitter

Kamer in het houden van deze interpellatie bewilligt, zal deze aanstaande dinsdag worden gehouden.

Ik stel voor, het verzoek van de heer Schuurman in te willigen en volgende week dinsdag de interpellatie te houden. De vragen zullen de leden als bijlage bij de agenda worden toegezonden. Zij zullen ook tevoren worden toegezonden aan de minister-president.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Ik deel mee dat het College van senioren om 15.00 uur bijeenkomt. In de hall is er nu gelegenheid voor de leden en hun genodigden om nader kennis te maken en, zoals mijn voorganger Thurlings destijds zei, uiting te geven aan hun emoties.

Sluiting 14.31 uur

Ingekomen stukken

Lijst van ingekomen stukken, met de door de voorzitter terzake gedane voorstellen:

1. de volgende door de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangenomen wetsvoorstellen:

Opneming in de Wet toezicht beleggingsinstellingen, de Wet toezicht effectenverkeer 1995, de Wet toezicht kredietwezen 1992, de Wet toezicht natura-uitvaartverzekeringsbedrijf, de Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993, de Wet inzake de wisselkantoren, de Wet melding zeggenschap in ter beurze genoteerde vennootschappen 1996 en de Wet financiële betrekkingen buitenland 1994, van bepalingen betreffende handhaving door middel van een dwangsom of een bestuurlijke boete en van bepalingen betreffende de rechtsgang (25821);

Regels inzake de administratieve bijstand tussen de landen van het Koninkrijk op het gebied van de douane en inzake de heffing en de invordering van omzetbelasting, accijnzen, algemene bestedingsbelasting en belasting op bedrijfsomzetten (Rijkswet administratieve bijstand douane) (25948, R1616);

Wijziging van de Wet havenstaatcontrole in verband met de totstandkoming van richtlijn nr. 98/25/EG van de Raad van de Europese Unie van 27 april 1998

(PbEG L 133) houdende wijziging van richtlijn nr. 95/21/EG betreffende de naleving, met betrekking tot schepen die gebruik maken van havens in de Gemeenschap en varen in de onder de jurisdictie van de lid-staten vallende wateren, van internationale normen op het gebied van de veiligheid van schepen, voorkoming van verontreiniging en leef- en werkomstandigheden aan boord (havenstaatcontrole) (26383).

Deze wetsvoorstellen zullen in handen worden gesteld van de desbetreffende commissies;

2. de volgende regeringsmissives:

een, van de minister-president, minister van Algemene Zaken, inzake het ontslag van de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (griffiennr. 123962);

een, van alsvoren, ten geleide van het koninklijk besluit houdende het ontslag van de heer drs. H.H. Apotheker als minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (griffiennr. 123962.1);

een, van de minister van Buitenlandse Zaken, ten geleide van een verslag van de werkzaamheden van de Veiligheidsraad in de maand april 1999 (griffiennr. 123205.7);

een, van alsvoren, ten geleide van het rapport Evaluatie maatregel legalisatie en verificatie documenten probleemlanden (griffiennr. 123940);

een, van de staatssecretaris van Justitie, ten geleide van het rapport "Geregistreerd Partnerschap in Nederland. Een verkennend onderzoek" (griffiennr. 123952);

een, van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, ten geleide van de tekst van de Regeling stimulering internationale mobiliteit volledige hogeronderwijsopleidingen 1999 (griffiennr. 123942);

een, van de minister van Financiën, ten geleide van het verslag van de vergadering van de Ecofin Raad van 25 mei 1999 (griffiennr. 123888.1);

een, van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ten geleide van een afschrift van zijn brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer over de aanpassing van het poortwachtersmodel WAO (griffiennr. 123922);

een, van alsvoren, ten geleide van een afschrift van zijn brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer, inzake ziekteverzuim bij vrouwen (griffiennr. 123933);

een, van alsvoren, inzake Werkconferentie over nota: "Op weg naar een nieuw evenwicht tussen arbeid en zorg" (griffiennr. 123934);

een, van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, ten geleide van het advies van de Gezondheidsraad "Bijwerkingen vaccinaties Rijksvaccinatieprogramma in 1996" (griffiennr. 123924);

een, van alsvoren, ten geleide van de kabinetsreactie op het advies van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling getiteld "Integratie in perspectief" en het advies van de Raad voor Openbaar Bestuur genaamd "Retoriek en realiteit van het Integratiebeleid" (griffiennr. 123097.2);

een, van de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en sport, ten geleide van een afschrift van haar brief met bijlage, aan de voorzitter van de Tweede Kamer over de aanpassing van het Bijdragebesluit zorg per 1 juli 1999 (griffiennr. 123923).

De voorzitter stelt voor, deze missives voor kennisgeving aan te nemen. De bijlagen zijn neergelegd op het Centraal Informatiepunt ter inzage voor de leden;

3. de volgende missive:

een, van Algemene Rekenkamer, ten geleide van de rapportage "Ambitieuze maar haalbaar. Analyse en aanbevelingen over verantwoording over beleidsprestaties" (griffiennr. 123931).

De voorzitter stelt voor, deze missive voor kennisgeving aan te nemen. De bijlage is neergelegd op het Centraal Informatiepunt ter inzage voor de leden;

4. de volgende geschriften:

een, van W. Bekker te Emmen, inzake de bombardementen op Joegoslavië door de NAVO (griffiennr. 122347.27).

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissies voor Buitenlandse Zaken, voor Europese Samenwerkingsorganisaties, voor Defensie en voor Justitie;

een, van L. Hoekstra te Schotland, inzake schending van de mensenrechten (griffiennr. 122624.5). Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden